

3.6. Професионална позоришта

Позоришни живот у Србији има дугу традицију. Прва записана позоришна представа у Србији изведена је јула 1833. године у селу Накучанима код Шапца, мада постоје подаци који говоре о томе да је то било још 1825. године у Крагујевцу. Управо се у Крагујевцу, тадашњој престоници Србије 1835. године, за време владавине кнеза Милоша Обреновића, оснива прво позориште у Србији - Књажевско-српски театар. Од 1842. постоји тежња да се и у Београду оснује стално професионално позориште, а после више покушаја оно се и оснива 1868. године. Данас Народно позориште у Београду има статус установе од националног значаја. До Другог светског рата позоришна уметност се негује и захваљујући бројним секцијама при Друштвима *Абрашевић* у многим градовима Србије. После Другог светског рата, оснивају се аматерска и професионална позоришта, а данас у Србији постоји двадесет девет професионалних позоришта. Позоришна делатност у Србији није регулисана посебном законском регулативом.

Анализом је обухваћено 18 професионалних позоришта из 14 градова на територији Републике Србије. Поред поменутих позоришта, у градовима који су били обухваћени теренским радом у оквиру пројекта *Локалне културне политике* постоје још два позоришта, Аматерско позориште *Madach (Мадач)* и удружење грађана Градско позориште у Јагодини. Поменута позоришта нису узета у анализу јер немају статус професионалних позоришта. Она која су обухваћена прегледом позоришне сцене у градовима Србије су:

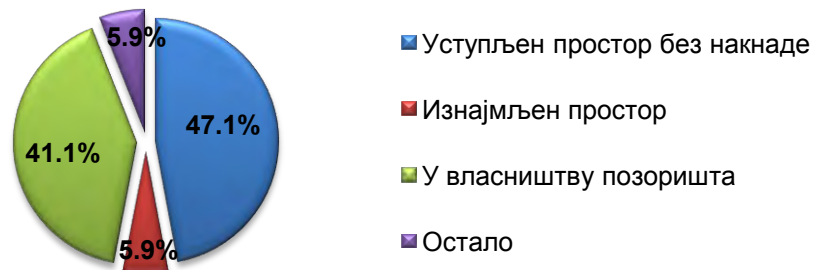
✓ Народно позориште, Ниш	✓ Крушевачко позориште
✓ Позориште лутака, Ниш	✓ Шабачко позориште
✓ Књажевско-српски театар, Крагујевац	✓ Краљевачко позориште
✓ Позориште за децу, Крагујевац	✓ Народно позориште, Сомбор
✓ Народно позориште, Лесковац	✓ Позориште <i>Бора Станковић</i> , Врање
✓ Народно позориште - Народно казалиште – <i>Nepszínház</i> , Суботица	✓ Позориште <i>Добрица Милутиновић</i> , Сремска Митровица
✓ Позориште <i>Kosztolanyi Dezso (Костолањи Деже)</i> , Суботица	✓ Регионално позориште Нови Пазар
✓ Дечје позориште, Суботица	✓ Народно позориште, Ужице
✓ Позориште <i>Тоша Јовановић</i> , Зрењанин	✓ Позориште Тимочке крајине <i>Зоран Радмиловић</i> , Зајечар

• Просторни капацитети

Када је реч о просторним капацитетима установе се разликују по томе да ли користе простор уступљен од стране града без новчане надокнаде, да ли изнајмљују исти или имају простор у свом власништву.

Простор у свом власништву има седам позоришта (Народно позориште из Ужица, Краљевачко позориште, Народно позориште из Сомбора, Позориште лутака из Ниша, Књажевско-српски театар, Позориште Тимочке крајине *Зоран Радмиловић* и Позориште за децу из Крагујевца). Осам позоришта користе **простор уступљен без новчане накнаде** (Народно позориште из Ниша, Позориште *Тоша Јовановић* из Зрењанина, Позориште *Бора Станковић* из Врања, Народно позориште из Лесковца, Крушевачко позориште, Позориште *Добрица Милутиновић* из Сремске Митровице, Регионално позориште из Новог Пазара и Шабачко позориште). Изнајмљен простор користи једино Позориште *Kosztolanyi Dezso* из Суботице. Специфична је ситуација са Народним позориштем из Суботице које тренутно користи просторије фабрике *Младост* као уступљен од старне града, јер је у току реконструкција и доградња нове зграде позоришта. С обзиром на то да Дечје позориште из Суботице није доставило општи упитник, тим Завода не располаже подацима о простору који та Установа користи.

Приказ 1: Структура позоришта према правно-имовинском статусу простора којим располажу

✓ **Величина и организација простора**

Највећим простором располаже сомборско позориште, а најмањим Позориште "Костолањи Деже" у Суботици (изузимајући Позориште у Новом Пазару које располаже само канцеларијским простором од 100 м², а за извођење представа користи салу Дома културе *Ослобођење*, као и Позориште за децу у Крагујевцу, и позоришта у Краљеву и Зајечару који нису доставили Заводу податке о величини простора).

Табела 1: Површина укупног и сценског простора у позориштима градова Србије

Позориште	Површина простора (м ²)	Површина сценског простора (м ²)	Позориште	Површина простора (м ²)	Површина сценског простора (м ²)
<i>Народно позориште Ниш</i>	2.000	120	<i>Крушевачко позориште</i>	1.500	132
<i>Позориште лутака Ниш</i>	2.500	96	<i>Краљевачко позориште</i>	Н.п.	110
<i>Књажевско-српски театар Крагујевац (3 сцене)</i>	1.880	126+50+170	<i>Шабачко позориште (2 сцене)</i>	2.350	84+20
<i>Позориште за децу Крагујевац</i>	Н.п.	120	<i>Народно позориште Сомбор (2 сцене)</i>	4.474	200+36
<i>Народно позориште Лесковац</i>	972	130	<i>Позориште „Бора Станковић“ Врање</i>	600	120
<i>Народно позориште Суботица (2 сцене)</i>	3.500	100+25	<i>Позориште „Добрица Милутиновић“ Сремска Митровица</i>	963	120
<i>Позориште "Kosztolanyi Dezso" Суботица</i>	300	115,5	<i>Регионално позориште Нови Пазар (користи салу и сцену Дома културе, те се површина односи на ту Установу)</i>	1.787	150
<i>Дечје позориште Суботица</i>	Н.п.	Н.п.	<i>Народно позориште Ужице (2 сцене)</i>	3.500	170+25
<i>Позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин (2 сцене)</i>	2.750	106,5+32,5	<i>Позориште Тимочке крајине "Зоран Радмиловић" Зајечар</i>	Н.п.	63

Поред броја сцена приликом анализе професионалних позоришта узето је у обзир то да ли позориште има ротациону бину, пропадалиште и сцену на отвореном.

Једино позориште које располаже са три сцене је Књажевско-српски театар из Крагујевца, док са две бине располажу: Народно позориште из Суботице, Позориште *Тоша Јовановић* из Зрењанина, Шабачко позориште, Народно позориште Сомбор, Позориште *Добрица Милутиновић* из Сремске Митровице и Народно позориште Ужице. Остала позоришта имају по једну сцену.

Крушевачко позориште је једино позориште које има и ротациону бину и пропадалиште. Интересантно је да ниједно позориште нема сцену на отвореном.

Табела 2: Ротационе бине и пропадалишта у позориштима

Позориште	Ротационна бина	Пропадалиште	Позориште	Ротационна бина	Пропадалиште
<i>Народно позориште Ниш</i>	●		<i>Крушевачко позориште</i>	●	●
<i>Позориште лутака Ниш</i>		●	<i>Краљевачко позориште</i>		
<i>Књажевско-српски театар Крагујевац</i>		●	<i>Шабачко позориште</i>		●
<i>Позориште за децу Крагујевац</i>			<i>Народно позориште Сомбор</i>	●	
<i>Народно позориште Лесковац</i>	●		<i>Позориште „Бора Станковић“ Врање</i>		
<i>Народно позориште Суботица</i>			<i>Позориште „Добрица Милутиновић“ Сремска Митровица</i>		●
<i>Позориште "Kosztolanyi Dezso" Суботица</i>	Н.п.	Н.п.	<i>Регионално позориште Нови Пазар</i>		
<i>Дечје позориште Суботица</i>			<i>Народно позориште Ужице</i>		
<i>Позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин</i>			<i>Позориште Тимочке крајине "Зоран Радмиловић" Зајечар</i>		●

✓ **Капацитет сала позоришта**

Број седишта за публику у позориштима у 21 граду Србије креће се од 93 седишта у Позоришту "Костолањи Деже" до 604 колики је број седишта у две сале уживчког позоришта.

Табела 3: Број седишта у позоришним салама

Позориште	Број седишта у позоришној сали	Позориште	Број седишта у позоришној сали
Народно позориште Ниш	546	Крушевачко позориште	301
Позориште лутака Ниш	212	Краљевачко позориште	226
Књажевско-српски театар Крагујевац (3 сале)	263+70+100	Шабачко позориште (2 сале)	320+100
Позориште за децу Крагујевац	303	Народно позориште Сомбор (2 сале)	320+99
Народно позориште Лесковац	302	Позориште „Бора Станковић“ Врање	280
Народно позориште Суботица (2 сале)	260+50	Позориште „Добрица Милутиновић“ Сремска Митровица (2 сале)	307+50
Позориште „Kosztolanyi Dezso“ Суботица	93	Регионално позориште Нови Пазар	471
Дечје позориште Суботица	нема података	Народно позориште Ужице (2 сале)	524+80
Позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин (2 сале)	304+59	Позориште Тимочке крајине „Зоран Радмиловић“ Зајечар	365

✓ **Приступ позоришту за особе са инвалидитетом**

Када је реч о односу према особама са инвалидитетом треба рећи да 61,1% позоришта има обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом, али само 22,2% позоришта прави представе за ту категорију становништва, док 55,6% позоришта није доставило информацију о продукцији програма за особе са инвалидитетом.

Свега три позоришта која имају приступ за особе са инвалидитетом прави и представе за ту категорију посетилаца – Књажевско-српски театар из Крагујевца, Народно позориште из Ужица и Позориште Тимочке крајине Зоран Радмиловић из Зајечара.

Табела 4: Представе и приступ позоришту за особе са инвалидитетом (● - има, - - нема, н.п. – нема података)

Позориште	Приступ	Представе	Позориште	Приступ	Представе
Народно позориште Ниш	●	н.п.	Крушевачко позориште	-	н.п.
Позориште лутака Ниш	●	н.п.	Краљевачко позориште	●	н.п.
Књажевско-српски театар Крагујевац	●	●	Шабачко позориште	●	-
Позориште за децу Крагујевац	-	●	Народно позориште Сомбор	●	-
Народно позориште Лесковац	-	-	Позориште „Бора Станковић“ Врање	-	-
Народно позориште Суботица	-	н.п.	Позориште „Добрица Милутиновић“ Сремска Митровица	●	н.п.
Позориште "Kosztolanyi Dezso" Суботица	-	н.п.	Регионално позориште Нови Пазар	●	н.п.
Дечје позориште Суботица	-	н.п.	Народно позориште Ужице	●	●
Позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин	●	н.п.	Позориште Тимочке крајине "Зоран Радмиловић" Зајечар	●	●

• Буџет

Највећи буџет у 2008. години имало је позориште *Тоша Јовановић* из Зрењанина у износу од 1.494.415,04 евра (91.478.088,00 динара), док је најмањи имало Регионално позориште Нови Пазар које је добило буџет у износу од 80.612,51 евра (6.564.422,00 динара).

Када је реч о 2009. години највећи буџет имало је Народно позориште Ниш у износу од 103.073.650,00 динара, док је најмањи опет имало Регионално позориште у Новом Пазару у износу од 8.717.589,00 динара.

Табела 5: Појединачни буџети позоришта у 2008. и 2009. години

Град	Позориште	Буџет у 2008. години у еврима	Буџет у 2008. години у динарима	Буџет у 2009. години у еврима	Буџет у 2009. години у динарима
Ниш	<i>Народно позориште</i>	1.078.030,94	87.786.000,00	1.097.337,19	103.073.650,00
	<i>Позориште лутака</i>	547.894,06	44.616.000,00	447.430,83	42.027.491,00
Крагујевац	<i>Књажевско-српски театар</i>	914.876,01	74.500.000,00	723.823,08	67.989.209,00
	<i>Позориште за децу</i>	232.557,54	18.937.579,00	173.504,75	16.297.423,00
Лесковац	<i>Народно позориште</i>	620.668,04	50.542.116,00	471.728,36	44.309.775,00
Суботица	<i>Народно позориште</i>	1.494.415,04	121.692.907,00	1.247.150,68	117.145.736,00
	<i>Позориште "Kosztolanyi Dezso"</i>	298.598,39	24.315.404,00	/	/
	<i>Дечје позориште</i>	/	/	385.270,58	36.188.735,00
Зрењанин	<i>Позориште „Тоша Јовановић“</i>	1.123.370,58	91.478.088,00	/	/
Крушевац	<i>Крушевачко позориште</i>	634.730,45	51.687.243,00	541.127,28	50.828.464,00
Краљево	<i>Краљевачко позориште</i>	172.070,37	14.012.000,00	164.365,86	15.439.000,00
Шабац	<i>Шабачко позориште</i>	635.855,28	51.778.840,00	737.323,84	69.257.344,00
Сомбор	<i>Народно позориште</i>	655.752,40	53.399.098,00	/	/
Врање	<i>Позориште „Бора Станковић“</i>	209.670,34	17.073.833,00	223.116,07	20.957.449
Сремска Митровица	<i>Позориште „Добрица Милутиновић“</i>	148.364,74	12.081.608,00	139.643,28	13.116.791,00
Нови Пазар	<i>Регионално позориште</i>	80.612,51	6.564.422,00	92.808,73	8.717.589,00
Ужице	<i>Народно позориште</i>	563.578,86	45.893.241,00	621.392,75	58.367.856,00
Зајечар	<i>Позориште Тимочке крајине "Зоран Радмиловић"</i>	/	/	/	/

Као што показују приказ и табела који следе, буџет се у 2009. години увећао у пет позоришта – нишком Народном позоришту, шабачком, ужичком, врањанском и новопазарском позоришту. Међутим, значајније повећање буџета имали су једино Шабачко позориште (за 101.468,56 евра) и Народно позориште у Ужицу (за 73.339,49 евра). Сва остала позоришта са повећањем буџета у 2009. години бележе незнатни пораст средстава.

Са друге стране позоришта која су у 2009. години доживела пад буџета има осам и, са изузетком краљевачког и Позоришта *Добрица Милутиновић* из Сремске Митровице, углавном се ради о израженијим смањењима буџетских средстава. Највеће умањење буџета у 2009. години искусило је Позориште лутака Ниш (за 27,2%) и Књажевско-српски театар у Крагујевцу (за 191.052,93 евра). За њима следе Позориште лутака из Ниша са смањењем буџета за 167.588,35 евра и Народно позориште Лесковац са умањењем од 148.939,68 евра.

Приказ 2: Рангирање појединачних буџета у 2008. години по позориштима и приказ буџета у 2009. у односу на 2008. годину (изражено у еврима)

Табела 6: Рангирање разлика у буџетима између 2008. и 2009. године (приказано у еврима и процентима где је ■ - смањење, а ■ - повећање буџета)

Позориште лутака Ниш	-100.463,23 (-18,3%)	Шабачко позориште	+101.468,56 (+16%)
Позориште за децу Крагујевац	-59.052,79 (-25,4%)	Регионално позориште Нови Пазар	+12.196,22 (+15,1%)
Народно позориште Лесковац	-148.939,68 (-24%)	Народно позориште Ужице	+57.813,89 (+10,3%)
Књажевско-српски театар	-191.052,93 (-20,9%)	Позориште „Бора Станковић“ Врање	+13.445,73 (+6,4%)
Народно позориште Суботица	-247.264,36 (-16,5%)	Народно позориште Ниш	+19.306,25 (+1,8%)
Крушевачко позориште	-93.603,17 (-14,7%)		
Позориште Сремска Митровица	-8.721,46 (-5,9%)		
Краљевачко позориште	-7.704,51 (-4,5%)		

✓ **Структура буџета**

Када је реч о **структури буџета и средствима за реализацију програма** у 2008. години, велики је распон у процентима које Позоришта издвајају у ту сврху из укупног буџета, а крећу се од 6% до 38%. За средства за реализацију програма у 2008. години највише је одвојило од укупног буџета Позориште за децу Крагујевац – 37,2%, а најмање Позориште *Добрица Милутиновић* из Сремске Митровице – 6%.

У 2009. години распон у процентима који се издваја за програмске активности је, као и у 2008. години, велики, али су појединачни удели програма у укупним буџетима позоришта мањи него у 2008. години. Наиме, позоришта током 2009. године издвајају из укупног буџета између 3,5% до 28,3%. За

средства за реализацију програма и даље највише издваја Позориште за децу Крагујевац – 28,3%, док најмање издваја Позориште лутака из Ниша – 3,5%.

Број позоришта која су у току 2008. године за програме издвојила више од 20% је пет, оних који су издвојили између 10 и 20% је шест, док четири позоришта издвајају мање од 10% за програме.

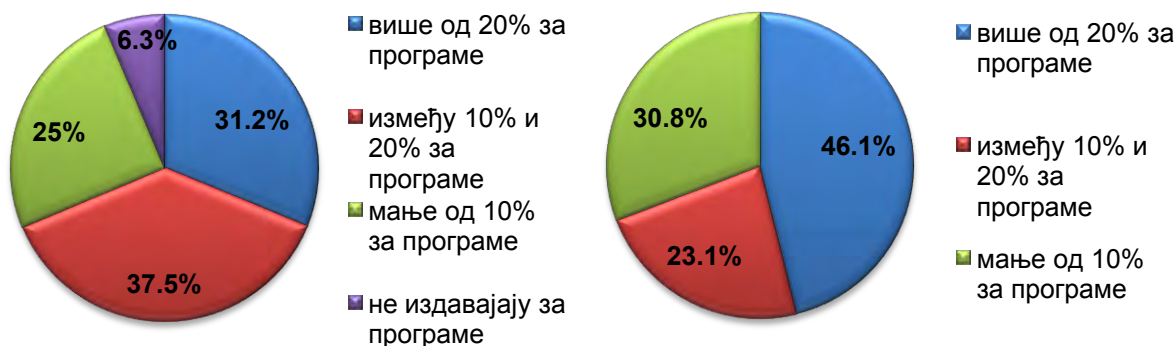
Позориште у Новом Пазару у 2008. години није имало средстава намењених за програме.

Ситуација у 2009. години је веома слична 2008. години са шест позоришта која издвајају преко 20% за програме, три која издвајају између 10 и 20%, и четири која на програме троше мање од 10% укупног буџета.

Табела 7: Упоредни приказ структуре буџета у 2008. и 2009. години (приказано у процентима)

Позориште	Средства за реализацију програма		Плате и накнаде запослених		Текући трошкови	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
година						
Народно позориште, Ниш	12	18	72	62	16	20
Позориште лутака, Ниш	7,3	3,5	62,7	80,1	30	16,4
Књажевско-српски театар, Крагујевац	21,5	11,7	72,5	82,9	6	5,4
Позориште за децу, Крагујевац	37,2	28,3	46,9	63,8	15,9	7,9
Народно позориште, Лесковац	10,3	16,2	86,2	78,2	3,5	5,6
Народно позориште, Суботица	12,1	7,6	73	74,7	14,9	17,7
Позориште "Kosztolanyi Dezso", Суботица	19,2	/	46	/	34,8	/
Дечје позориште, Суботица	/	21	/	74	/	5
Позориште „Тоша Јовановић“, Зрењанин	18,5	/	64,4	/	17,1	/
Крушевачко позориште	27,5	26,1	60,2	63,7	12,3	10,2
Краљевачко позориште	25,7	24,9	56,5	56,9	17,8	18,2
Шабачко позориште	8	9,1	68	54,5	24	36,4
Народно позориште, Сомбор	20,8	/	49,7	/	29,5	/
Позориште „Бора Станковић“, Врање	8,2	23,5	85	75,6	6,8	0,9
Позориште „Добрица Милутиновић“, Сремска Митровица	6	24,8	61,7	57,7	32,3	17,5
Регионално позориште, Нови Пазар	0	6,3	85,1	91,9	14,9	1,8
Народно позориште, Ужице	14,5	22,9	62,1	63,1	23,4	14
Позориште Тимочке крајине "Зоран Радмиловић", Зајечар	/	/	/	/	/	/

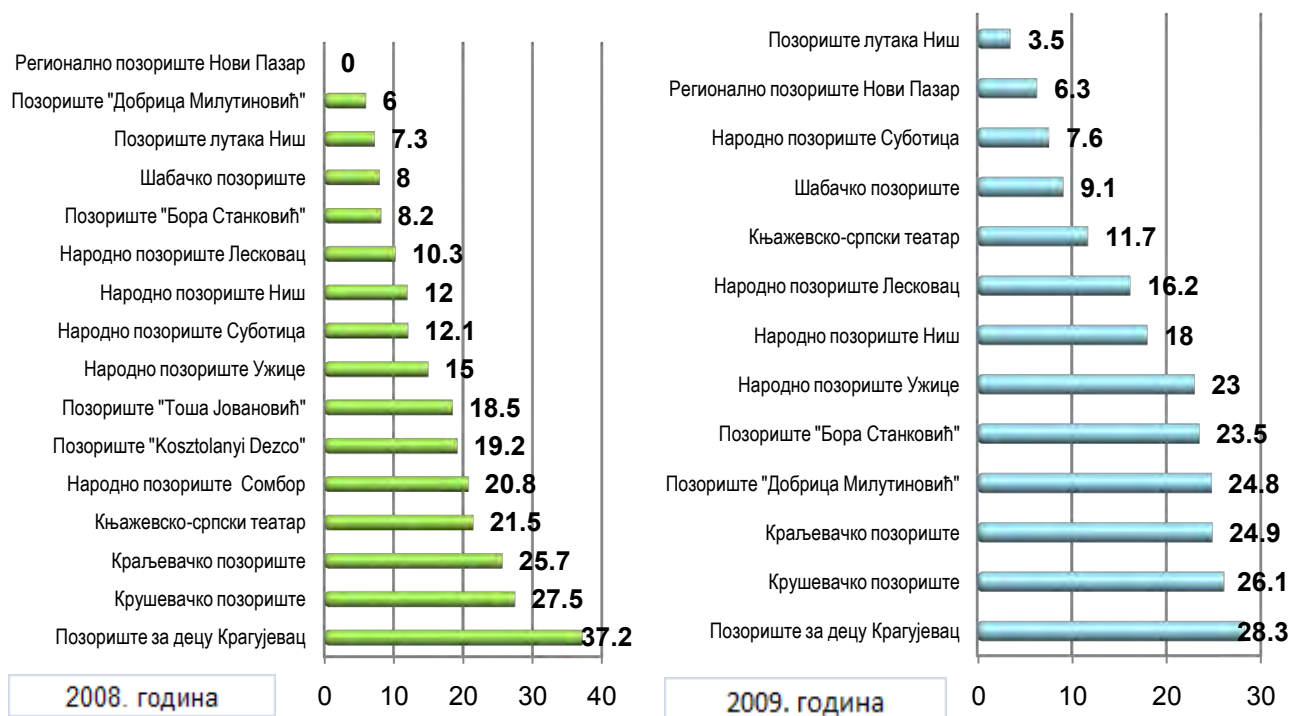
Приказ 3: Однос позоришта према издвајању за програме у 2008. и 2009. години (у процентима)¹

¹ Из приказа су изузета позоришта која нису доставила податке о уделу програма у буџетима: Дечје позориште у Суботици за 2008. годину, Народно позориште Сомбор, Народно позориште Тоша Јовановић у Зрењанину и Костолањи Деже за 2009, и Позориште Тимочке крајине Зоран Радмиловић за 2008. и 2009. годину.

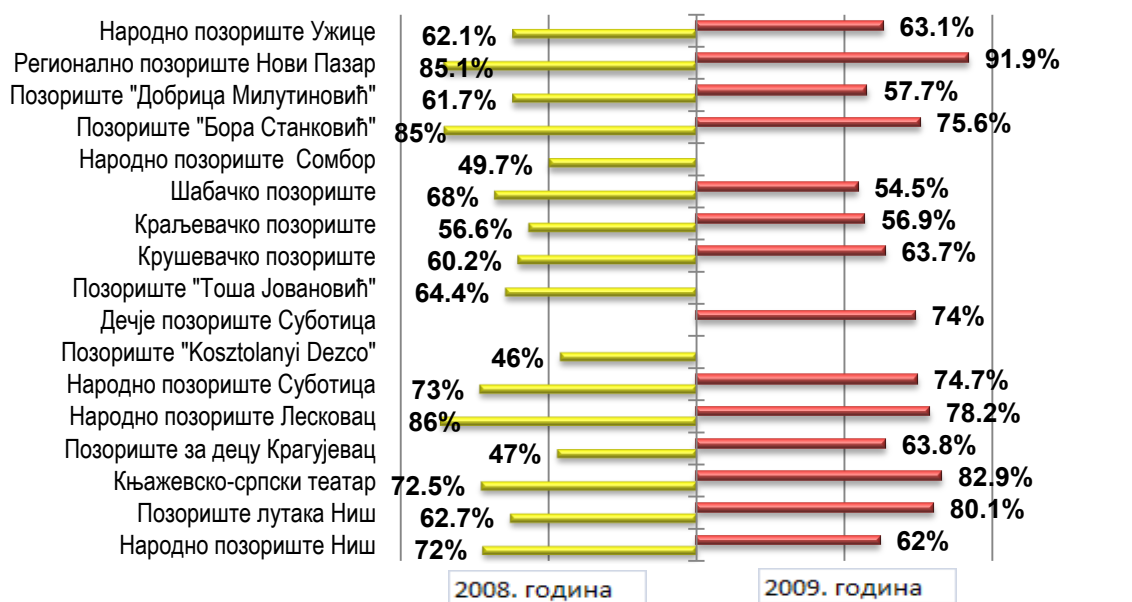
У складу са падом буџета, удео програма у 2009. години се у односу на 2008. годину изразито смањило у Народном позоришту у Суботици и Књажевско-српском театру, док је највише порастао у позориштима у Врању и Сремској Митровици.

Приказ 4: Удео средстава за програме у позориштима у 2008. и 2009. години

Професионална позоришта у просеку више од 65% свог буџета у 2008. и 2009. години издвајају за **плате и накнаде запослених**. Највећу суму од укупног буџета у 2008. години издвојило је Народно позориште Лесковац – 86% , а најмању Позориште „Kosztolanyi Dezso“ из Суботице – 46%. У 2009. години највећи део од укупног буџета за потребе запослених издвојило је Регионално позориште Нови Пазар – 92%, а најмањи Шабачко позориште – 54,5%. За **текуће трошкове** позоришта у 2008. и 2009. години издвојили су између 3,7% до 34,8% односно 0,9% до 36,4%.

Приказ 5: Плате и накнаде запослених у 2008. и 2009. години

✓ Извори финансирања

Када је реч о изворима финансирања, у свим позориштима највећи део буџета долази из градске касе. Покрајински секретаријат за културу Војводине у највећој мери учествује у финансирању Народног позоришта у Суботици где има већински удео (57% Покрајина, 38% Град, 5% сопствени приходи).

Приказ 6: Извори финансирања позоришта у 2008. и 2009. години у %

Табела 8: Извори финансирања позоришта у 2008. и 2009. години

Позориште	Република		Покрајина		Град		Сопствени приходи		Приватни сектор и остало	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
година	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Народно позориште, Ниш	-	7%	-	-	92%	85%	5%	8%	3%	-
Позориште лутака, Ниш	1%	1,1%	-	-	89%	88,7%	9,6%	10,2%	0,2%	-
Књажевско-српски театар, Крагујевац	0,5%	2%	-	-	99%	95%	0,5%	3%	-	-
Позориште за децу, Крагујевац	3%	3,7%	-	-	84%	84,3%	13%	12%	-	-
Народно позориште, Лесковац	-	-	-	-	94%	90,7%	5%	8,7%	1%	0,6%
Народно позориште, Суботица	-	-	55,1%	55,4%	39,7%	38,1%	5,2%	6%	-	0,5%
Позориште "Kosztolanyi Dezso", Суботица	-	Н.п	4%	Н.п	76%	Н.п	3%	Н.п	17%	Н.п
Дечје позориште, Суботица	Н.п	-	Н.п	9,7%	Н.п	83,9%	Н.п	5,2%	Н.п	1,2%
Позориште „Тоша Јовановић“, Зрењанин	-	Н.п	-	Н.п	92%	Н.п	6%	Н.п	2%	Н.п
Крушевачко позориште	4%	-	-	-	82%	89%	12%	9,7%	2%	1,3%
Краљевачко позориште	-	-	-	-	92,5%	86,7%	7,5	13,3%	-	-
Шабачко позориште	5%	-	-	-	89%	71,7%	6%	4,4%	-	23,9%
Народно позориште, Сомбор	3,2%	Н.п.	1,9%	Н.п.	65%	Н.п.	29,9%	Н.п.	-	Н.п.
Позориште „Бора Станковић“, Врање	7%	4%	-	-	80%	81,1%	6%	6,2%	7%	7,7%
Позориште „Добрица Милутиновић“, Сремска Митровица	-	2%	6%	-	77%	74,7%	17%	23,3%	-	-
Регионално позориште, Нови Пазар	-	-	-	-	90%	90%	10%	10%	-	-
Народно позориште, Ужице	8%	5,8%	-	-	83%	85%	8%	8,2%	1%	1%
Позориште Тимочке крајине "Зоран Радмиловић", Зајечар	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п

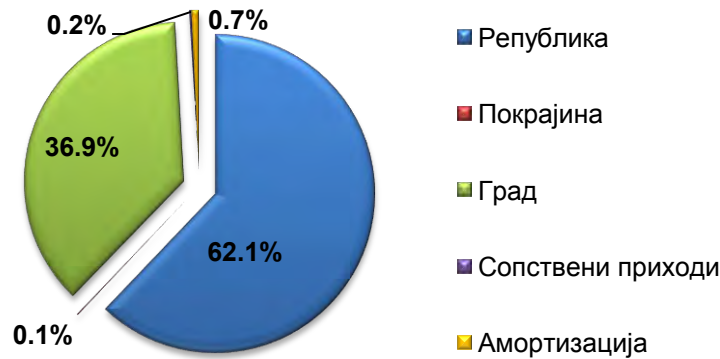
Податке о **инвестиционим улагањима** доставило је осам позоришта. Према подацима којима Завод располаже, у последње три године укупно је у позоришта у 21 посматраном граду уложено 983.056,02 евра (80.941.915,75 динара). Највише средстава уложила је Република што показују табела и приказ који следе.

Табела 9: Инвестициона улагања у позориштима

	Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Књажевско-српски театар, Крагујевац	Санирање фасаде	Град Крагујевац	2008.	17.192,30	1.400.000,00
	Обнављање опреме	Град Крагујевац	2009.	2.618,95	246.000,00
Позориште за децу, Крагујевац	Куповина комби возила	Град Крагујевац	2008.	23.322,49	1.899.192,00
Крушевачко позориште	Рачунарска опрема	амортизација	2008.	405	32.980,00
	Рачунарска опрема	сопствена средства	2008.	495,90	40.383,00
	Опрема-диктафон	сопствена средства	2008.	79,20	6.448,00
	Опрема-кабина-светло	Град	2008.	2.529,70	205.997,00
	Рачунарска опрема	амортизација	2009.	312,30	29.331,00
	Канцеларијска опрема	амортизација	2009.	185,30	17.400,00
	Опрема за позориште (димер)	амортизација	2009.	4.790,50	449.999,50
	Опрема за позориште	сопствена средства	2009.	168,70	15.847,00
Народно позориште, Лесковац	Одржавање објекта	амортизација	2009.	716,50	67.300,30
	Реконструкција радионице	Град Лесковац	2009	2.129,22	200.000,00
	Реновирање дела крова	Град Лесковац	2009	2.129,22	200.000,00
Народно позориште, Ниш	Кречење, ламинат и друго	Сопствена средства	2009	532,30	50.000,00
	Нема података	НИП	2006-2007.	320.567,23	24.963.070,00
	Нема података	НИП	2007.	140.274,36	11.216.366,00
	Нема података	Град	2008.	41.323,27	3.365.028,00
	Капитално одржавање зграде	Град	2009.	67.234,08	6.315.344,00
	Опрема	Република	2009.	21.959,10	2.062.634,00
	Опрема	Сопствена средства	2009.	965,68	90.707,00
Позориште лутака, Ниш	Опрема	Град	2009.	6.093,75	572.386,00
	Доградња зграде позоришта	Град	2008.	34.976,31	2.848.184,00
	Опрема за јавну безбедност	Град	2008.	5.729,48	466.562,00
	Административна опрема	Град	2008.	1.382,75	112.600,00
	Опрема за културу	Град	2008.	2.703,38	220.141,00
	Опрема за културу	Град	2009.	2.543,64	238.926,40
Народно позориште, Сомбор	Доградња објекта	Град	2009.	4.785,31	449.488,03
	Тонска опера	Град Сомбор	2008.	24.560,42	2.000.000,00
	Опрема	Покрајина	2008.	675,41	55.000,00
Дечје позориште, Суботица	Видео надзор	Град Сомбор	2007.	5.727,85	458.000,00
	Адаптација Позоришта	Република	2006-2009	81.094,00	6.881.502,55
Народно позориште Тоша Јовановић, Зрењанин	Адаптација Позоришта	Град	2006-2009	14.141,22	1.200.000,00
	Адаптација глумачких гардероба и радионица	Министарство економије и регионалног развоја (јавни рад)	2008.	46.949,01	3.823.142,27
	Адаптација глумачких гардероба и радионица	Град	2008.	65.336,70	5.320.485,27
	Адаптација глумачких гардероба и радионица	Град	2009.	36.425,49	3.421.471,43

Укупна сума са којом су у инвестиционим улагањима учествовали градови је 362.888,56 евра (31.139.805,13 динара). Република је у мањем броју улагања у односу на градове издвојила већу суму – 610.843,70 евра (48.946.714,82 динара). Установе су у инвестицијама учествовале са 2.241,78 евра (203.385,00 динара), а Покрајина је уложила једино у сомборско позориште суму од 675,41 евра (55.000,00 динара). Приватни сектор у протекле три године није учествовао у инвестиционим улагањима, док је Крушевачко позориште успело да кроз амортизације у свој објект уложи 6.409,60 евра (597.010,80 динара).

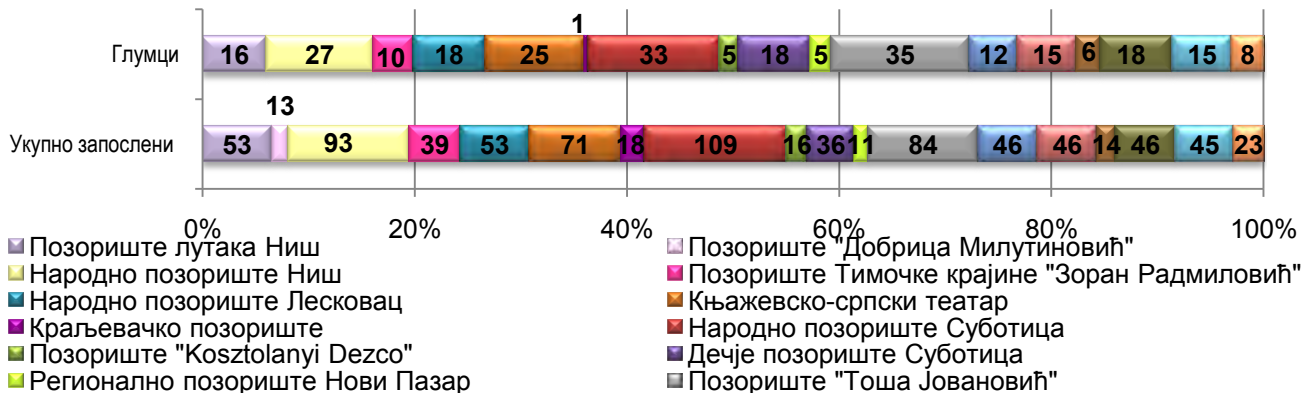
Приказ 7: Извори инвестиционих улагања

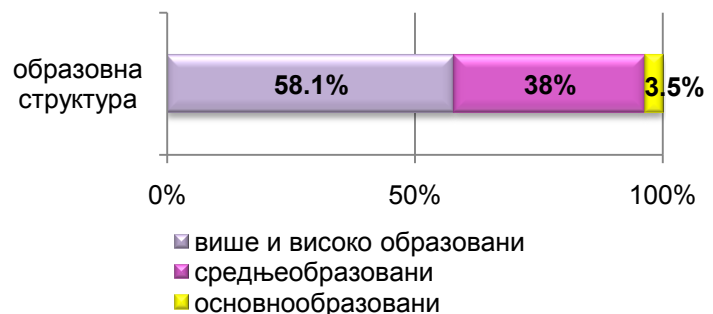
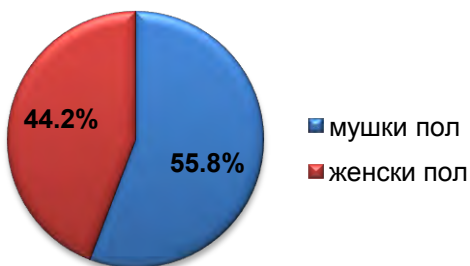
- **Кадрови**
- ✓ **Укупно**

Када је реч о запосленим у позориштима, треба рећи да њихов број варира од 11 до 109. Полна структура је у корист мушког пола – 55,8% наспрам 44,2% женског пола. Образовна структура указује да већину запослених чине више и високо образована лица. Веома је мали проценат запослених са основном школом.

Приказ 8: Број стално запослених у позориштима (укупно и глумачки ансамбли)

Приказ 9: Полна и образовна структура запослених у позориштима

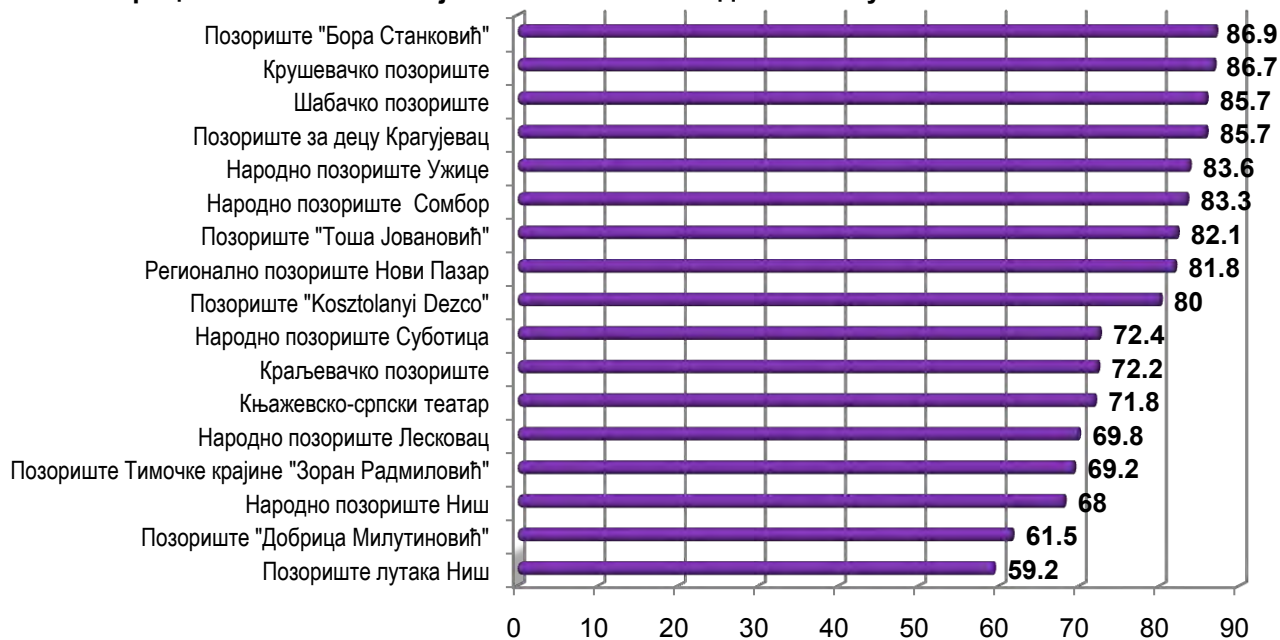

Табела 10: Полна и образовна структура запослених по позориштима (у процентима)

Позориште	Мушкарци	Жене	ВСС	ССС	ОШ	Основна делатност
Народно позориште, Ниш	54,8	45,2	31,2	58	10,7	57
Позориште лутака, Ниш	51,8	48,2	33,3	55,6	11,1	64,1
Књажевско-српски театар, Крагујевац	56,3	43,7	33,8	63,4	2,8	71,8
Позориште за децу, Крагујевац	64,3	35,7	42,8	57,2	-	
Народно позориште, Лесковац	60	40	34	60,4	5,6	58,8
Народно позориште, Суботица	56	44	41,3	45,9	12,8	72,5
Позориште "Kosztolanyi Dezso", Суботица	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п
Дечје позориште, Суботица	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п	Н.п
Позориште „Тоша Јовановић“, Зрењанин	48,8	51,2	34	56,6	9,4	82,2
Крушевачко позориште	53,3	46,7	33,3	62,2	4,5	73,3
Краљевачко позориште	66,7	33,3	38,9	50	11,1	72,2
Шабачко позориште	58,7	41,3	23,9	65,2	10,9	84,8
Народно позориште, Сомбор	63	37	19,6	60,8	19,6	82,6
Позориште „Бора Станковић“, Врање	56,5	43,5	34,8	56,5	8,7	87
Позориште „Добрица Милутиновић“, Сремска Митровица	46,2	53,8	38,5	38,5	23	23,1
Регионално позориште, Нови Пазар	54,5	45,5	54,5	45,5	-	81,9
Народно позориште, Ужице	53	47	37	47,8	15,2	67,4
Позориште Тимочке крајине "Зоран Радмиловић", Зајечар	51,3	48,7	51,3	48,7	-	69,2

Процент запослених који се бави основном делатношћу варира од 59,2% у Позоришту лутака у Нишу до 87% колико их је у позоришту *Бора Станковић* у Врању. Просечно у позориштима у основној делатности ради 72% запослених.

Приказ 10: Процент запослених који се бави основном делатношћу

- **Глумачки ансамбли**

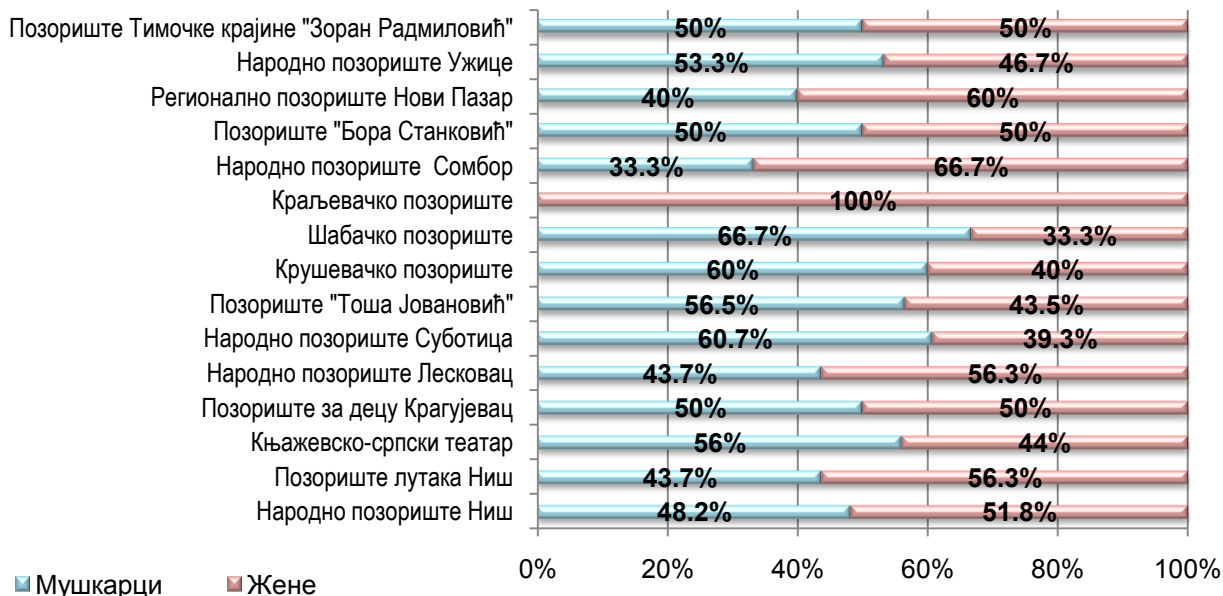
Број запослених глумаца у позориштима у просеку износи 16. Број запослених глумаца варира од једног у Краљевачком позоришту до 35 у Позоришту *Тоша Јовановић* у Зрењанину. Интересантан је податак да у позоришту *Добрица Милутиновић* из Сремске Митровице нема ниједног стално запосленог глумца, већ се они хонорарно ангажују према потреби.

Приказ 11: Број стално запослених глумаца по позоришту

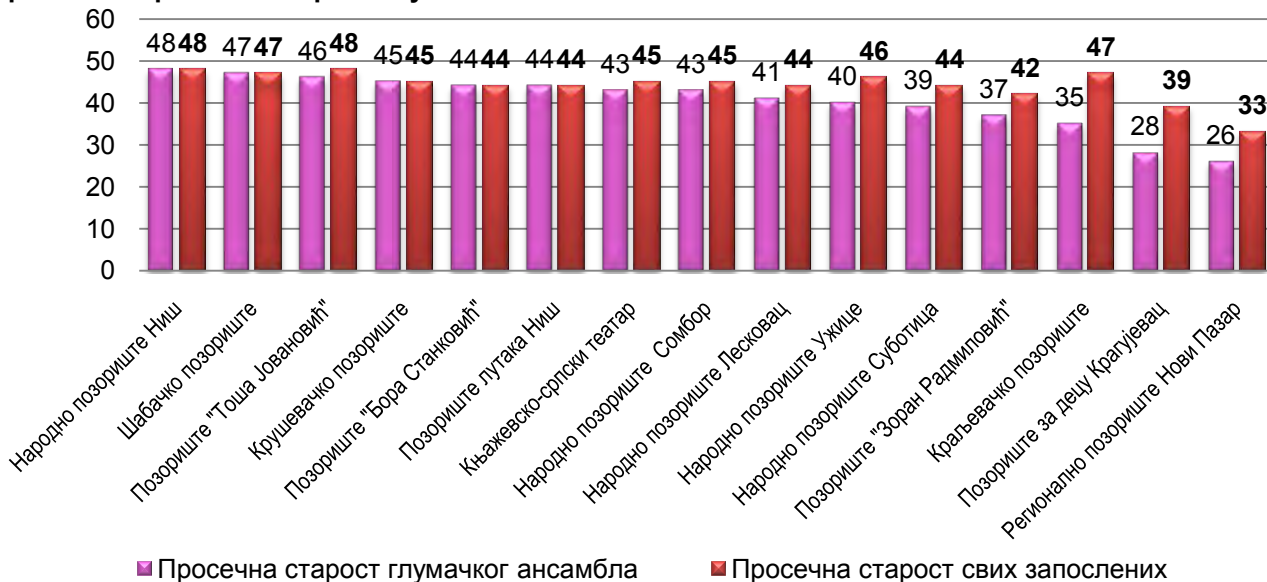
Укупна полна структура запослених у позориштима је уједначена, по 50% процената мушког и женског пола. Међутим, појединачно је ситуација другачија. У шест позоришта доминирају жене. Такође у шест доминирају особе мушког пола, док је у три позоришта полна структура уједначена. Позориште у Сремској Митровици нема стално запослене глумце. Дечје и позориште *"Костолањи Деже"* Заводу нису доставили податке.

Приказ 12: Полна структура глумачких ансамбала

Најмлађи глумачки ансамбл има Регионално позориште у Новом Пазару где је старосни просек глумца 26 година, док је најстарији ансамбл, са просечном старошћу од 48 година, у Народном позоришту у Нишу.

Приказ 13: Просечна старост глумачких ансамбала

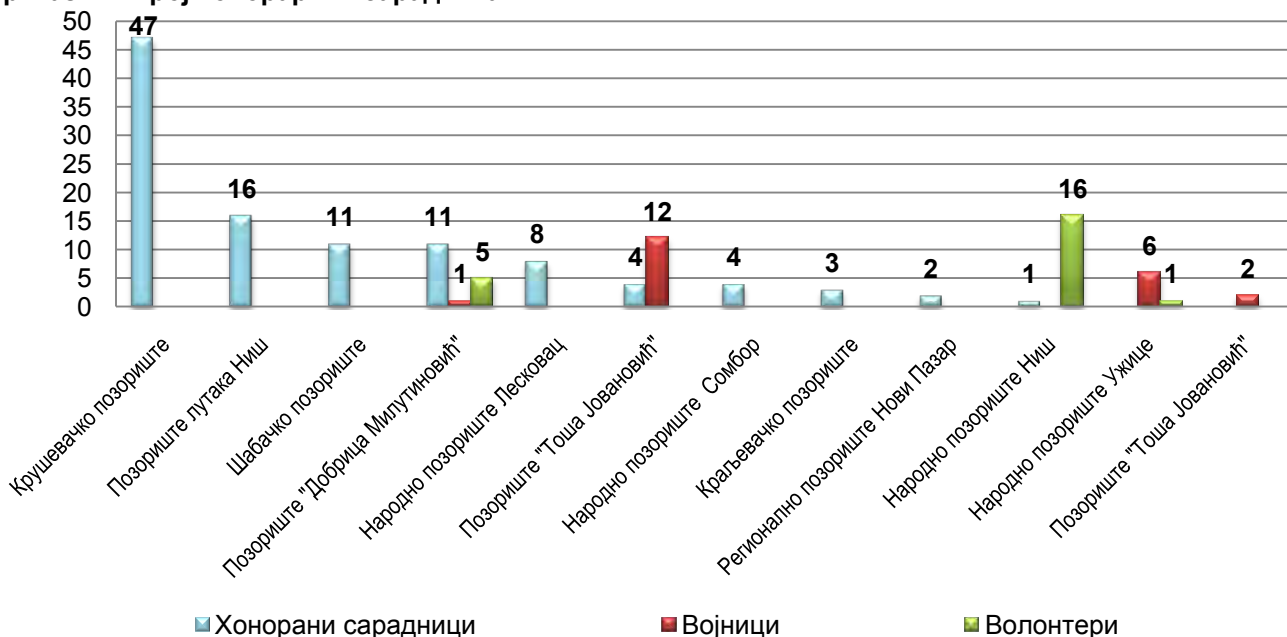
• **Сарадници**

Позоришта у свом раду неретко ангажују хонорарне сараднике, волонтере, као и војнике на цивилном служењу војног рока.

Позоришта која ангажују хонорарне сараднике су Позориште лутака Ниш, Народно позориште Лесковац, Крушевачко позориште, Позориште у Сремској Митровици, Позориште у Зрењанину, Народно позориште у Нишу, Шабачко позориште, Народно позориште Сомбор, и Регионално позориште Нови Пазар. Највише хонорарних сарадника ангажује Крушевачко позориште. Једино позориште коме у раду помажу и хонорарни сарадници и волонтери и војници је позориште *Добрица Милутиновић* из Сремске Митровице.

Војници се чешће него волонтери ангажују на пословима и то у четири позоришта. Волонтери су ангажовани у три позоришта.

Приказ 14: Број хонорарних сарадника

• **Представе**

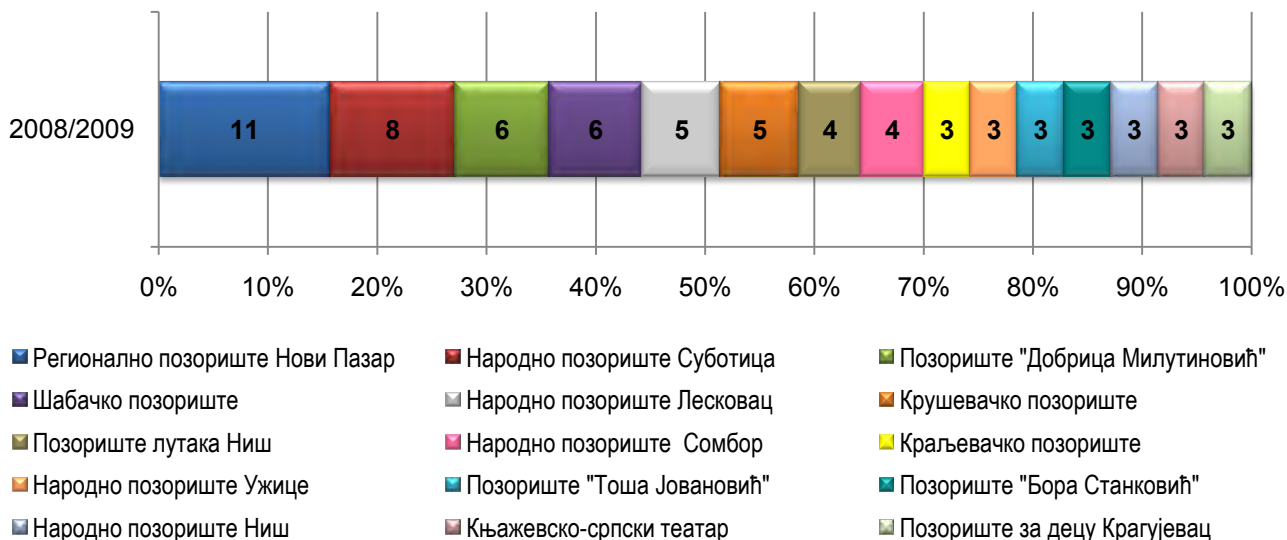
Укупан број премијера у професионалним позориштима у сезонама 2005/2006, 2006/2007, 2007/2008, варира од шест у Краљевачком позоришту до 32 у Народном позоришту у Сомбору. Просечан број премијера по позоришту у једној сезони је пет.

Податке о премијерама у последњој сезони (2008/2009) доставило је 15 позоришта. Највише позоришта нашло се у групи оних који су реализовали најмањи број премијера у последњој сезони – 3, а то су оба позоришта у Крагујевцу, Народна позориште у Нишу, као и позоришта у Врању, Зрењанину, Ужицу и Краљеву. Највише премијера реализовало је позориште у Новом Пазару – чак 11, а за њим следи Народна позориште у Суботици.

Приказ 15: Број премијера по сезонама у периоду од 2005. до 2008. године (изузимајући Дечје позориште у Суботици које није доставило податке)

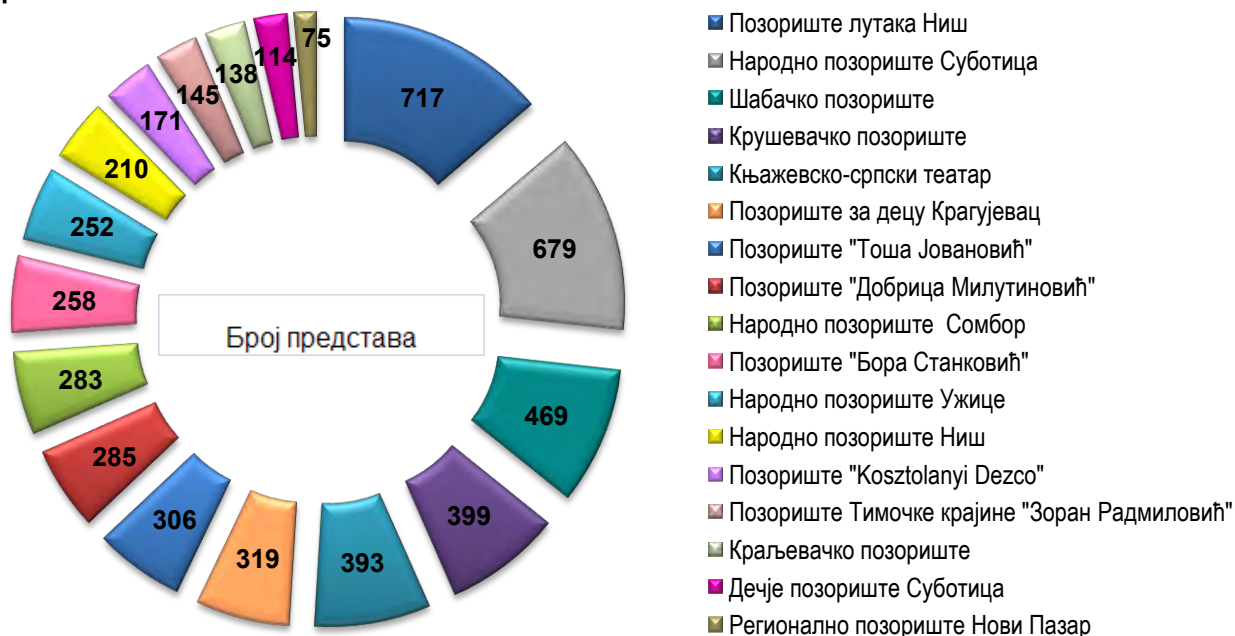

Приказ 16: Број премијера у позориштима у сезони 2008/2009.

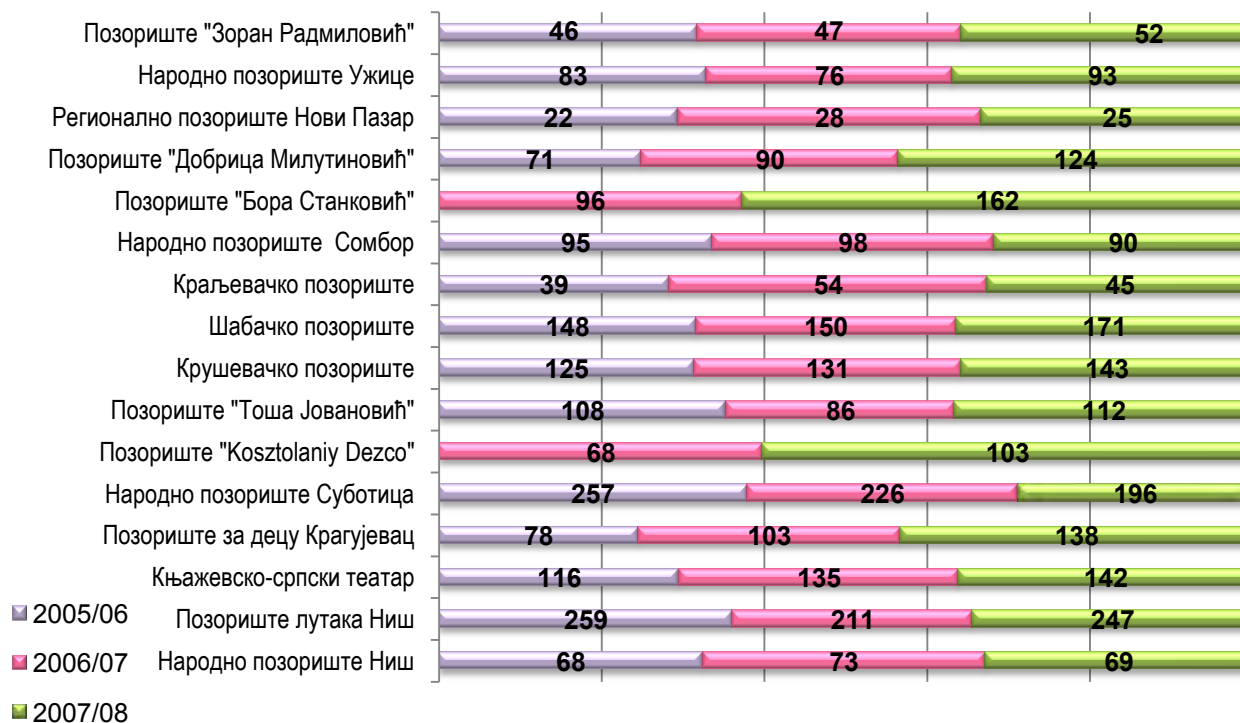

Када је реч о **укупном броју представа** (премијере и репризе) изведених у периоду од 2005. до 2008. године најмањи број представа за три сезоне имало је Регионално позориште Нови Пазар – 75, док је највећи број имало Позориште лутака Ниш – 717.

Приказ 17: Укупан број представа изведених по сезонама 2005/06, 2006/07, 2007/08 – премијере и репризе²

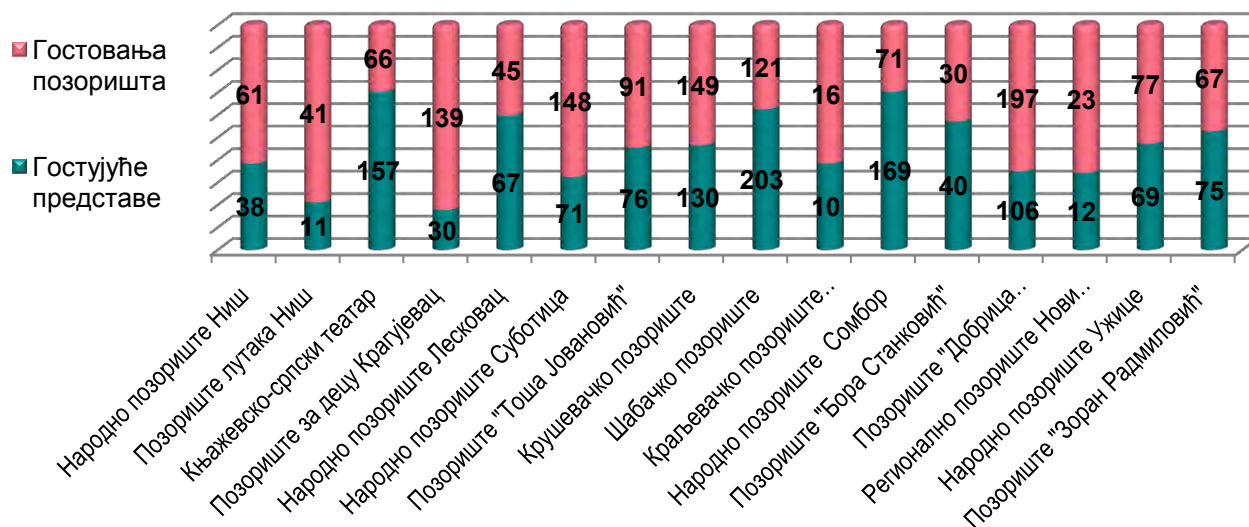

Приказ 18: Број представа изведених по сезонама 2005/06, 2006/07, 2007/08.

² С обзиром на то да велики број позоришта Заводу није доставио податке о укупном броју изведених представа у последњој сезони (2008/2009), у приказу су представљени само подаци о изведеним представама од 2005. до 2008. године изузев када је реч о позоришту у Врању и позоришту Костолањи Деже у Суботици код којих се укупан број представа односи на сезоне 2006/2007 и 2007/2008, јер за сезону 2005/2006 Заводу нису доставили податке о броју представа. Такође, лесковачко позориште и дечје позориште Суботице није доставило податке ни за једну сезону.

Приказ 19: Број гостујућих представа у позоришту и број гостовања позоришта за сезоне 2005/06, 2006/07, 2007/09, 2008/09³

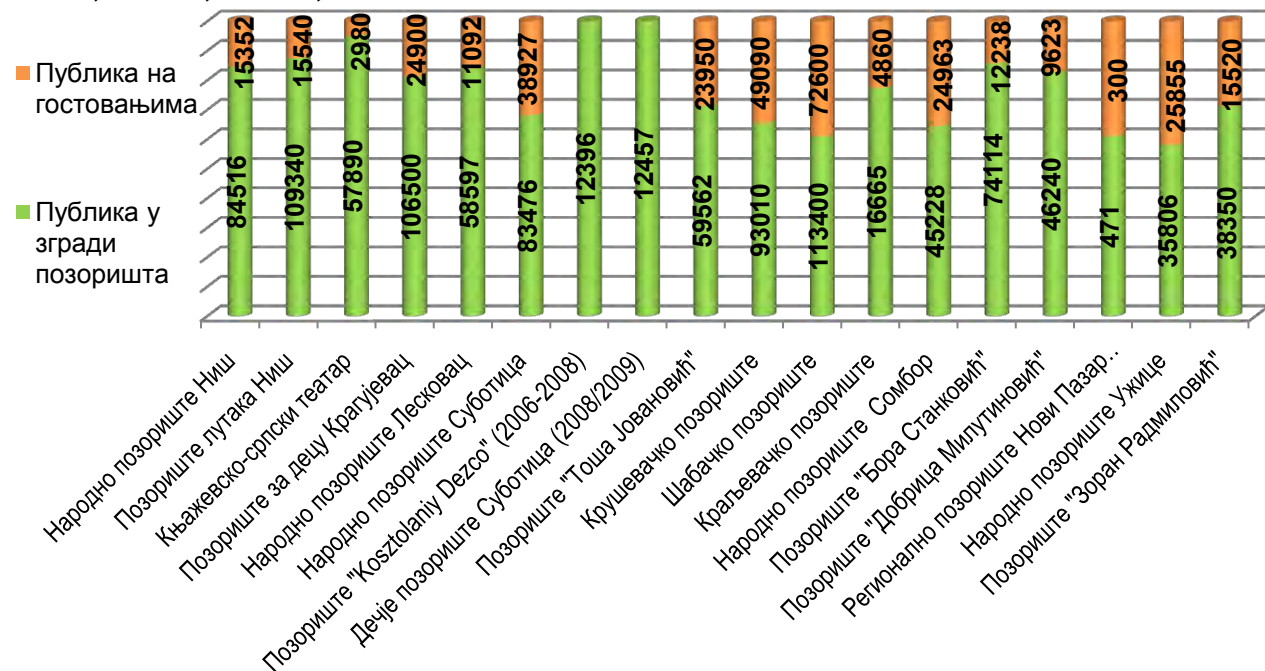

• Публика

Када је реч о доступности позоришта за публику, треба рећи да сва позоришта, изузев новопазарског и краљевачког, имају презентације на интернету на којима се може видети репертоар.

Највећи број гледалаца у згради позоришта и гледалаца на гостовањима у периоду од 2005. до 2009. године има Шабачко позориште. Укупан број гледалаца у згради шабачког позоришта је 113.400, а укупан број гледалаца на гостовањима је 72.600. Међутим, треба напоменити да Шабачко позориште рачуна број гледалаца по гостовањима по интерном стандарду од 600 стотина гледалаца по гостовању иако веома мали број сала може да прими толики број гледалаца по представи.

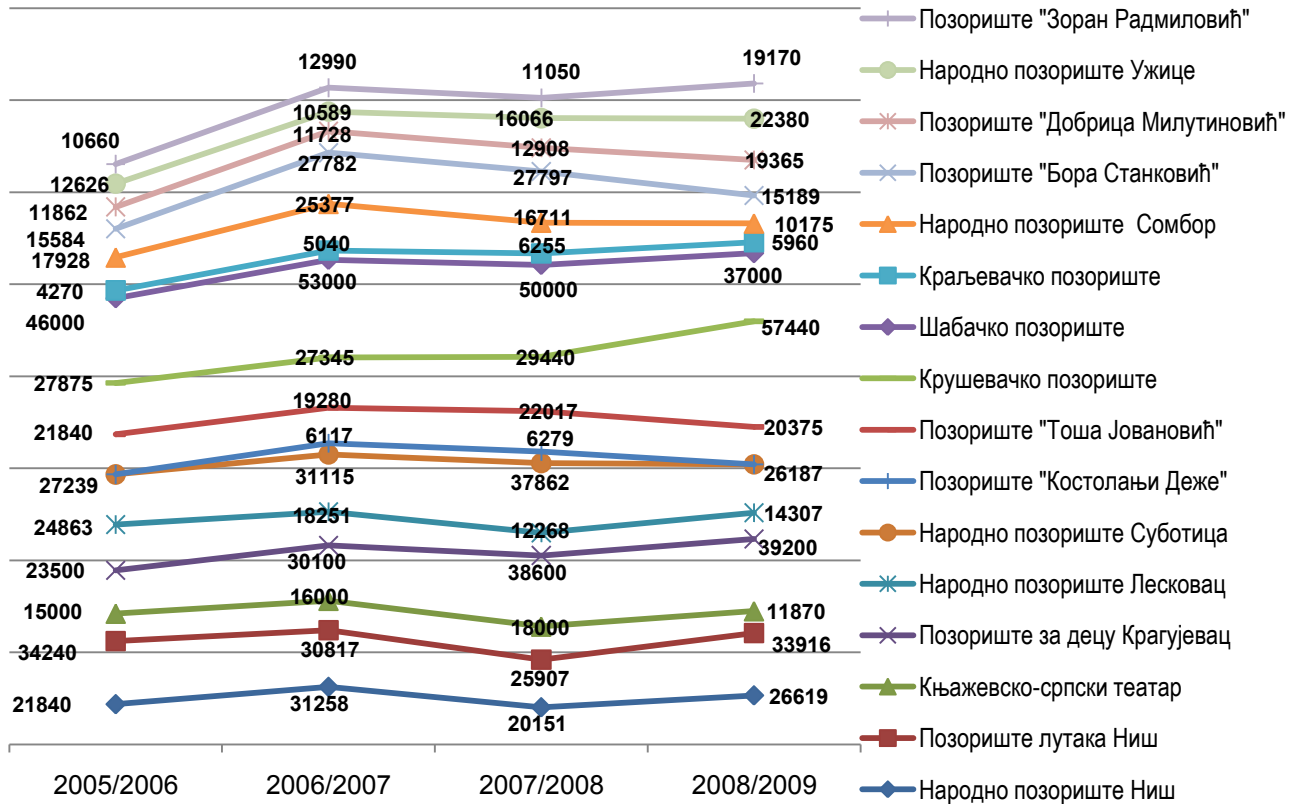
Приказ 20: Број гледалаца у згради позоришта и број гледалаца на гостовањима у сезонама 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09

³ Позориште *Костолањи Деже* и Дечје позориште у Суботици Заводу нису доставила податке о гостовањима и гостујућим представама за период од 2005. до 2009. године, док је Краљевачко позориште доставило тражене податке само за сезону 2008/2009.

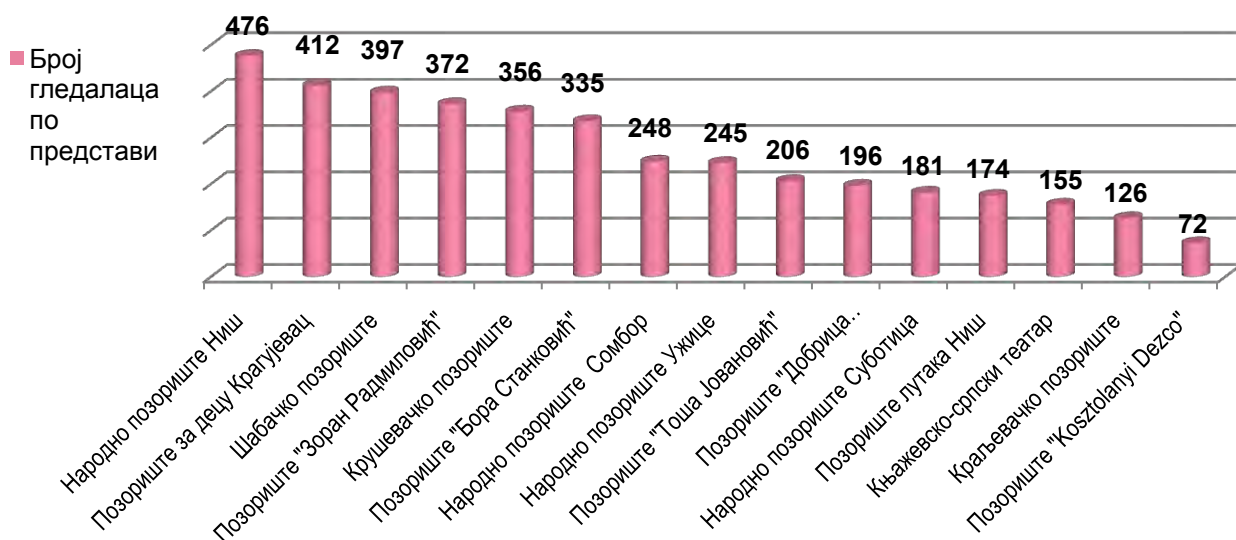
Када је реч о публици по сезонама, континуирани раст приметан је једино у Позоришту за децу Крагујевац. У свим осталим позориштима број публике бележи осцилације у кретању у претходне четири сезоне. Позитивно је што ни једно позориште не показује континуирани пад публике.

Приказ 21: Тенденција кретања публике у позориштима (изузимајући Позориште у Новом Пазару који су доставили податке само за последњу сезону 2008/2009 и Дечје позориште у Суботици која нису доставила податке о посети ни за једну сезону)

Када је о броју гледалаца по једној представи реч, највећи просек има Народно позориште у Нишу – 476, а најмањи Позориште *Костолањи Деже* – 72 посетиоца по представи.

Приказ 22: Просечан број посетилаца у позориштима по представи

✓ Попусти приликом куповине улазница

Сва професионална позоришта која су обухваћена овим прегледом стања имају попусте на куповину улазница за позоришне представе. Попусти су омогућени приликом организованих посета основних и средњих школа, као и за студенте, пензионере, војна лица, економски угрожене категорије и особе са инвалидитетом. Попуст имају и особе са годишњом претплатом.

✓ Истраживања потреба корисника

Од 18 професионалних позоришта која су узета у анализу девет не спроводи истраживања потреба корисника, шест то чини, а три позоришта нам нису доставила податке.

Приказ 23: Удео позоришта који спровode истраживања потреба корисника у процентима

• **Сарадња и умрежавање**

Од позоришта која су узета у анализу, 11 је члан националних позоришних удружења. Интересантно је да су сва војвођанска позоришта, изузев сомборског, чланови Заједнице професионалних позоришта Војводине, док су остала позоришта у Заједници професионалних позоришта Србије која окупља установе овог типа ван Београда и Војводине. Три позоришта нису чланови ниједног удружења (нишко Народно позориште, лесковачко позориште, сомборско и Позориште за децу у Крагујевцу). Три позоришта нису доставила тражене податке – Књажевско-српски театар, Краљевачко позориште и Дечје позориште у Суботици. Само једно позориште члан је међународних организација и то Позориште лутака из Ниша у Интернационалној заједници луткарских позоришта (Unima – *Union Internationale de la Marionnette*) и Међународна организација позоришта за децу и младе (ASSITEJ – *International association of theaters for children and young people*)

• **Проблеми**

Проблеми са којима се професионална позоришта суочавају су неадекватни просторни капацитети, проблем у финансирању, неадекватна техничка опрема, као и недостатак стручних кадрова.

Проблем простора изразила су следећа позоришта: Народно позориште из Ниша, Књажевско-српски театар и Позориште за децу из Крагујевца, Народно позориште из Суботице, Позориште *Тоша Јовановић* из Зрењанина, Крушевачко позориште, Позориште *Бора Станковић* из Врања и Регионално позориште из Новог Пазара.

Проблем финансирања истичу: Народно позориште Ниш, Књажевско-српски театар из Крагујевца, Народно позориште из Суботице, Позориште *Тоша Јовановић* из Зрењанина, Крушевачко позориште, Шабачко позориште, Народно позориште Сомбор, Регионално позориште Нови Пазар и Народно позориште Ужице.

Проблем техничке опремљености наводе у Народном позоришту у Нишу, Народном позоришту у Суботици, позоришту *Тоша Јовановић* из Зрењанина, у Крушевачком позоришту, Шабачком позоришту, Народном позоришту из Сомбора, позоришту *Бора Станковић* из Врања, Регионалном позоришту из Новог Пазара, као и у Народном позоришту у Ужицу.

Проблем са кадровима имају: Народно позориште из Ниша, Позориште за децу Крагујевац, Шабачко позориште, Народно позориште Сомбор, Позориште *Бора Станковић* из Врања, Регионално позориште Нови Пазар и Народно позориште Ужице.

Проблеми са пројектима наводе у Књажевско-српском театру из Крагујевца, Позоришту *Тоша Јовановић* из Зрењанина, Крушевачком позоришту, Шабачком позоришту, Народном позоришту Сомбор, Позоришту *Бора Станковић* из Врања и Регионалном позоришту у Новом Пазару.

У табели која следи приказани су специфични проблеми са којима се позоришта суочавају, а који су од стране представника позоришта наведени у упитницима Завода за проучавање културног развика.

Табела 11: Преглед проблема позоришта у градовима Србије обухваћеним пројектом *Локалне културне политике*

Позориште	Простор	Техничка опремљеност	Финанси-рање	Кадрови	Програми
Народно позориште Ниш	недостатак простора	незавршена реконструкција светлосног парка и сценског простора	недостатак средстава	недостатак младих глумаца	
Позориште лутака Ниш					
Књажевско-српски театар Крагујевац	мала сцена и број седишта		недостатак средстава		потреба за већом продукцијом
Позориште за децу Крагујевац	санација мокрог чвора			недостатак правника, организатора, књиговође и чистачице	
Народно позориште Лесковац	Нису наведени проблеми				
Народно позориште Суботица	зграда у изградњи	недовољна сценска техника, компјутери	недовољно средстава за продукцију		
Позориште "Kosztolanyi Dezso" Суботица	Нису наведени проблеми				
Дечје позориште Суботица	Нису наведени проблеми				
Позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин	потребна адаптација зграде	застарела светлосна опрема	недостатак за програме		тешко проналажење и приступ ЕУ фондовима и партнерствима
Крушевачко позориште	вентилација, климатизација, магацин, висина сцене	светлосни парк, тонска опрема	потребан двоструко већи буџет за програме		недостатак новца за пет премијера у сезони
Шабачко позориште		застарелост тонске опреме	потребан двоструко већи буџет за програме	потребно је десет школованих глумаца	мали буџет
Краљевачко позориште					
Народно позориште Сомбор		недовољан број рачунара, повезивање са сценом	програми превазилазе могућности града, потребан прилив новца из Покрајине и Републике	велики број радника пред пензијом	недостатак новца за шест до осам премијера у сезони
Позориште „Бора Станковић“ Врање	мала сцена, као и канцеларијски и магацински простор	незадовољавајући светлосни парк		недостатак уметничког директора, секретара, организатора, инспектора, четири глумца и маркетинг службе	недостатак копродукцијских пројеката регионалног карактера
Позориште „Добрица Милутиновић“ Сремска Митровица	Нису наведени проблеми				
Регионално позориште Нови Пазар	мали простор	потпуно неопремијени	мало средстава	мало глумаца	мало средстава
Народно позориште Ужице		застарели светлосни парк и сценски под	недостатак за програме	недостатак три глумца	
Позориште Тимочке крајине "Зоран Радмиловић" Зајечар	Нису наведени проблеми				